

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS ĮSITIKINIMŲ PAGRINDU TEIKIANT ŠOKIŲ IR DAINAVIMO PAMOKŲ PASLAUGAS VŠĮ „TOTORIŲ KULTŪROS CENTRAS“ TYRIMO

2017-01-18 Nr. (16)SN-241)SP-2

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – ir Tarnyba) 2016 m. gruodžio 19 d. gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) (toliau – ir pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos politinių įsitikinimų pagrindu. Pareiškėjas teigia, kad jo 5 metų dukra (duomenys neskelbtini) 1,5 metų VŠĮ „Totorių kultūros centras“ (toliau – ir Centras) lanko dainavimo ir šokių pamokas. Pareiškėjas pažymi, kad yra Turkijos pilietis, dirbantis asociacijoje „Baltic - Turkish Culture Academy“, kodas 301741998, buveinės adresas L. Giros g. 84-37, Vilnius (toliau – asociacija), o jo žmona yra totorė. Pasak pareiškėjo, mokytoja (duomenys neskelbtini) uždraudė dukrai (duomenys neskelbtini) lankyti pamokas Centre, nes Turkijos ambasada, finansuojanti minėto Centro veiklą, ketina neberemti ir nefinansuoti VŠĮ „Totorių kultūros centras“ ateityje, jeigu (duomenys neskelbtini) lankys pamokas, o jos tėvai taip pat lankysis minėtame Centre. Pareiškėjo teigimu, šie draudimai siejami su Turkijos ambasados skleidžiamais įtarimais, kad asociacija yra teroristinė organizacija, palaikanti Turkijos Prezidento priešininkų judėjimą. Skunde teigiama, kad sprendimą neleisti dukrai (duomenys neskelbtini) lankyti dainavimo ir šokių pamokų priėmė VŠĮ „Islamo kultūros ir švietimo centras“ direktorius (duomenys neskelbtini), VŠĮ „Totorių kultūros centro“ mokytoja (duomenys neskelbtini) ir Turkijos atašė religijos klausimais (duomenys neskelbtini). Pareiškėjo įsitikinimu, jo dukra ir jo šeima yra diskriminuojami dėl (duomenys neskelbtini) įsitikinimų. Pareiškėjas patvirtina, kad nei jis pats, nei jo šeima neturi jokių ryšių su teroristais ir nori, kad jo dukrai būtų leista lankyti pamokas Centre.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – ir Kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 ir 2 dalimis (redakcija iki 2016-12-31), 2016 m. gruodžio 20 d. raštais Nr. (16)SN-241)S-1017 ir Nr. (16)SN-241)S-1018 „Dėl galimos diskriminacijos įsitikinimų pagrindu teikiant šokių ir dainavimo paslaugas“ kreipėsi į VŠĮ „Islamo kultūros ir švietimo centras“ ir VŠĮ „Totorių kultūros centras“, prašydama pateikti atsakymus į

klausimus: ar pareiškėjo dukra (duomenys neskelbtini) lanko šokio ir dainavimo pamokas Centre; ar jai uždrausta ateityje lankyti pamokas Centre, jei taip, kieno iniciatyva, dėl kokių priežasčių, motyvų pareiškėjo dukrai buvo uždrausta lankyti pamokas Centre; kada ir kokia forma pareiškėjui pasakyta, kad jo dukrai negali lankyti pamokų Centre (jeigu taip buvo pasakyta); kiek vaikų lanko pamokas Centre ir ar anksčiau yra buvę atvejų, kuomet vaikams ar kitiems asmenims būtų uždrausta dėl tam tikrų priežasčių lankytis bei gauti Centre teikiamas paslaugas; ar Centro teikiamos paslaugos yra mokamos; kas yra Centro steigėjas ir kieno lėšomis yra finansuojama Centro veikla.

Kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. sausio 3 d. raštu Nr. (16)SN-241)S-2 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją, prašydama nurodyti, ar Užsienio reikalų ministerija turi informacijos apie asociacijos, kurioje dirba pareiškėjas, sąsajas su teroristine veikla ar kitokia neteisėta veikla.

2017 m. sausio 3 d. raštu Nr. (16)SN-241)S-3 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ Kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., kreipėsi į pareiškėją (duomenys neskelbtini), prašydama papildomai informuoti, dėl kokių įsitikinimų yra galimai diskriminuojama jo dukra (duomenys neskelbtini).

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. VšĮ „Islamo kultūros ir švietimo centras“ 2016 m. gruodžio 23 d. gautame rašte nurodė, kad pareiškėjo dukra lanko totorių folkloro šokių ir dainavimo pamokas meno grupėje „Ilsu“ daugiau nei metus. Jai nėra uždrausta lankyti pamokas Centre. VšĮ „Islamo kultūros ir švietimo centras“ direktorius ir Turkijos atašė religijos klausimais (duomenys neskelbtini) neturi teisių nurodinėti, ar pareiškėjo dukra (ne) gali lankyti pamokas Centre. Centro steigėjai yra Lietuvos ir Turkijos piliečiai. Veikla remiama gautomis pajamomis iš Centro patalpų nuomos mokesčio bei Turkijos Respublikos.

2. VšĮ „Totorių kultūros centras“ 2016 m. gruodžio 23 d. gautame rašte nurodė, kad pareiškėjui nebuvo niekada pasakyta, jog jo dukra negali lankyti pamokas Centre. Pažymėjo, jog buvo atvejis, kai administracija atsisakė priimti vaiką į Centrą. Šis atvejis buvo susijęs su pareiškėju, kai jis atvedė savo draugo vaikus į Centrą, bei nepagarbiai elgėsi, reikalaujamas priimti jo draugo vaikus į Centrą. Jam buvo atsakyta, kad pamokose gali dalyvauti tik totorių kilmės vaikai. Centro teikiamų paslaugų kaina yra 10 Eur per mėnesį, tačiau pareiškėjo dukrai pamokos buvo nemokamos. Centro steigėja yra Lietuvos pilietė (duomenys neskelbtini). Rašte taip pat nurodyta, jog prieš naujus mokslo metus

pareiškėjo sutuoktinė (duomenys neskelbtini) buvo atėjusi į Centrą bei nurodė, jog dukra nelankys pamokų, nes tai gali būti pavojinga visai grupei. Centro steigėja paprieštaravo jai, pasakiusi, kad vaikas visada gali lankyti pamokas. Centre galioja susitarimas, kad be administracijos sutikimo niekas negali platinti kolektyvo bei renginių nuotraukas ir/ar filmuotą medžiagą. Tuo tarpu pareiškėjas platino visos grupės nuotraukas, nepaisydamas administracijos prašymų. Centro administracija pažymėjo, jog Turkijos Respublikos ambasada pranešė, kad pareiškėjas galimai priklauso teroristinei organizacijai. Atsižvelgiant į pareiškėjo abejingumą, Centro steigėja yra pasakiusi pareiškėjui, jog jeigu jis nenori laikytis taisyklių bei atsižvelgti į grupės interesus, pareiškėjo dukrai geriau nelankyti pamokų. Tačiau esmė šio sakinio buvo tokia, jog pareiškėjas privalo elgtis pagal Centro numatytas taisykles ir susitarimus.

3. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija 2017 m. spalio 11 d. gautame rašte Nr. (21.2.38)3-175 „Dėl informacijos pateikimo“ nurodė, kad neturi informacijos apie asociacijos galimas sąsajas su teroristine ar kitokia neteisėta veikla, nors yra žinoma, kad ji yra susijusi su šiuo metu JAV gyvenančio islamo tyrinėtojo ir buvusio imamo (duomenys neskelbtini) pasekėjų judėjimu.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar VšĮ „Totorių kultūros centras“ sudarė vienodas sąlygas gauti paslaugas pareiškėjo dukrai, neatsižvelgiant, be kita ko, į pareiškėjo įsitikinimus, t.y., ar įvykdė pareigą, numatytą Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Pamatinius Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus reglamentuojančio įstatymo – Lietuvos Respublikos Konstitucijos – 29 str. nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Asmenų lygybės principas yra konstitucinės žmogaus prigimtinės teisės būti traktuojamam vienodai garantija. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir

draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 17/97).

2. Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės ir kitais požymiais, bei vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei nustatyti, ar šiai santykių sričiai yra taikomas Lygių galimybių įstatymas.

Nagrinėjamu atveju atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos įsitikinimų pagrindu, t.y. nustatoma, ar Centro administracija sudarė pareiškėjo dukrai (duomenys neskelbtini) lankyti pamokas VšĮ „Totorių kultūros centras“ (ne) atsižvelgiant į jos tėvo (duomenys neskelbtini) įsitikinimus.

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. nurodoma, jog gyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Pareiškėjo teigimu, jo dukra 1,5 metų lanko Centre vyksiančias dainavimo ir šokių pamokas. Pareiškėjas yra Turkijos pilietis, o jo žmona totorių tautybės. Pasak pareiškėjo, Centro mokytoja (steigėja) (duomenys neskelbtini) uždraudė dukrai (duomenys neskelbtini) lankyti pamokas, nes Turkijos ambasada, finansuojanti Centro veiklą, ketina neberemti ir nefinansuoti jo ateityje, jeigu (duomenys neskelbtini) lankys pamokas, o jos tėvai taip pat lankysis minėtame Centre. Pareiškėjo manymu, minėtas Centro sprendimas – uždrausti jo dukrai lankyti pamokas Centre, priimtas, atsižvelgiant į jo įsitikinimus.

3. Vadovaujantis dabartinės lietuvių kalbos žodynu, pažiūros yra įsitikinimai, pasaulėžiūra, o įsitikinimai reiškia pažiūras, nuomonę (nuoroda: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis;jsessionid=B713694CAF84B548B9332C1E742FD0C5>). Vadovaujantis teisinėje literatūroje pateiktais šių terminų išaiškinamais, įsitikinimai apibrėžiami kaip tam tikros pažiūros ir nuostatos, susiformavusios stebėjimo, pažinimo procese. Įsitikinimai gali būti politiniai,

religiniai, ekonominiai, estetiniai, kultūriniai ir t.t. Jie atspindi tam tikros ideologijos, kultūros, dorovės, etikos ir moralės normų aplinkoje susiformavusias žmogaus pažiūras apie visuomeninio, valstybinio gyvenimo reiškinius ir pan.^[1]

Tarnyba 2017 m. sausio 4 d. elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) išsiuntė pakartotinį paklausimą pareiškėjui, prašydama papildomai informuoti, dėl kokių jo įsitikinimų yra galimai diskriminuojama jo dukra (duomenys neskelbtini). Pareiškėjas 2017 m. sausio 10 d. elektroniniu paštu nurodė, jog gavo informaciją ir visa informacija yra teisinga (angl. kb. Yes, I have received the document and everything is correct (tekstas netaisytas)). Pareiškėjas nepatiksino savo skundo, dėl kokių jo įsitikinimų galimai diskriminuojama jo dukra. Aplinkybė, jog jis yra Turkijos pilietis, dirbantis asociacijoje, nesudaro pagrindo daryti išvadą, kad jo įsitikinimai galėjo įtakoti nesutarimą su Centro steigėja. Tarnyba užklausė Užsienio reikalų ministeriją dėl asociacijos, kurioje dirba pareiškėjas, sąsajas su teroristine veikla ar kitokia neteisėta veikla. Užsienio reikalų ministerija nurodė, jog neturi informacijos apie galimas asociacijos sąsajas su teroristine ar kitokia neteisėta veikla.

Pareiškėjas pateikė pokalbio su Centro administracija stenogramą bei pokalbio įrašą, kuris patvirtina aplinkybę, jog tarp jų yra nesusikalbėjimas, kadangi kalbama emociškai, nutraukinėjant vienas kitą, vartojant tokius žodžius kaip: „grasinimas“, „šantažas“, „spaudimas“, „nemalonumai“. Taip pat kalbama apie vaiko galimybes lankyti pamokas Centre. Tačiau pokalbio metu niekas neakcentavo pareiškėjo įsitikinimų.

Lygių galimybių įstatymo 4 str., nustatančiame įrodinėjimo pareigą, nurodyta, jog teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių ir juridinių asmenų skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas. Minėta teisės norma įpareigoja pareiškėją nurodyti aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidas dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, t.y. *prima face* aplinkybes. Teikiant skundą, pareiškėjas nurodė konflikto su Centro administracija aplinkybes bei išdėstė Turkijos ambasados požiūrį į asociacijos veiklą, tačiau dėl kokių pareiškėjo įsitikinimų, jo manymu, buvo galimai diskriminuojama jo dukra, nepateikė, t.y. nepateikė *prima face* aplinkybių, leidžiančių perkelti įrodinėjimo našta skundžiamajam asmeniui.

^[1] Teisės problemos 99/1-2. Teisės institutas, 1999 m., p.94.

Pareiškėjo teigimu, jo dukrai buvo uždrausta lankyti Centro pamokas, tačiau nepateikė jokių minėtų faktų pagrindžiančių įrodymų. Atkreiptinas dėmesys, jog ir VŠĮ „Islamo kultūros ir švietimo centras“, ir VŠĮ „Totorių kultūros centras“ atstovai teigia, jog pareiškėjo dukrai (duomenys neskelbtini), nėra uždrausta lankyti pamokas Centre. Akcentuojamas tik Centro administracijos nesukalbėjimas su pareiškėju, dėl Centro lankančio kolektyvo nuotraukų bei renginių filmuojamos medžiagos platinimo be Centro administracijos sutikimo. VŠĮ „Totorių kultūros centras“ steigėja nurodo, jog Turkijos ambasada pranešė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, jog (duomenys neskelbtini) priklauso teroristinei organizacijai, tačiau nėra akcentuojami jo įsitikinimai, kuriems esant, pareiškėjo dukra negalėtų lankyti pamokas Centre.

Lygių galimybių pažeidimu laikomas šiame įstatyme nustatytų pareigų nevykdymas ar netinkamas jų vykdymas ir draudimų nesilaikymas. Nagrinėjamu atveju buvo nustatoma, ar VŠĮ „Totorių kultūros centras“ sudarė vienodas sąlygas pareiškėjo dukrai gauti paslaugas – pamokas Centre, neatsižvelgiant į jos tėvo įsitikinimus.

Atsižvelgiant į pareiškėjo pateiktą informaciją ir įrodymus bei į Tarnybos surinktą medžiagą (atsakymus ir paklausimus), konstatuotina, jog nėra objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Aplinkybė, jog tarp pareiškėjo ir Centro administracijos buvo susiklosčiusi konfliktinė situacija, nepatvirtina fakto, jog pareiškėjo dukra buvo diskriminuojama dėl jo įsitikinimų. Be to, Centro administracijos teigimu, pareiškėjo dukrai nėra uždrausta lankyti pamokas Centre, t.y. jai nėra apribotos teisės gauti Centro paslaugas – šokių ir dainavimo pamokas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 27 str. 1 d. 6 p. paaiškėjus naujoms aplinkybėms, galite teikti skundą pakartotinai.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 str., 17 str. ir 29 str. 3 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti (16)SN-241 skundo tyrimą, trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir VŠĮ „Totorių kultūros centras“.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė